

Konkurences padome

Apkopojums par 2020. un 2021. gadā
sniegtajiem atzinumiem par publisko
personu kapitālsabiedrību darbību
veselības aprūpes pakalpojumu
sniegšanas jomā

Satura rādītājs

Satura rādītājs	2
Saīsinājumu saraksts un lietoto terminu skaidrojums	3
Ievads.....	4
1. Līdzdalības pārvērtējuma veikšana, KP iesaiste un tās pamatojums	4
2. 2020. un 2021.gadā KP sniegtie atzinumi par publisku personu līdzdalības pārvērtējumiem PPK.....	5
2.1. Stacionārās ārstniecības iestādes.....	5
2.2. Ambulatoro pakalpojumu sniedzēji	6
2.3. KP atzinums par VM informatīvo ziņojumu (VSS-1041)	6
3. KP viedoklis par PPK darbības un konkrētu pakalpojumu atbilstību VPIL 88.panta pirmās daļas nosacījumiem	7
3.1. Specifiski pakalpojumi	10
3.2. Papildpakalpojumi	12
3.3. Jautājumi, kas saistīti ar PPK telpām	13
3.4. Pakalpojumu cenas.....	14
3.5. Konkurences neitralitātes risku izvērtējums	15
4. Nozares komersantus pārstāvošo NVO un LPS viedokļi	15
Secinājumi, ieteikumi	20

Saīsinājumu saraksts un lietoto terminu skaidrojums

KL – Konkurences likums

KP – Konkurences padome

LLSA – Latvijas Lielo slimnīcu asociācija

LPS – Latvijas Pašvaldību savienība

LTRK - Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera

NVO – nevalstiskās organizācijas

PPK – publiskas personas kapitālsabiedrība

PPKDKPL - Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums

VADDA - biedrība "Veselības aprūpes darba devēju asociācija"

VM – Veselības ministrija

VPIL – Valsts pārvaldes iekārtas likums

levads

- [1] Šajā apkopojumā sniegta informācija par KP atzinumos pausto viedokli un izdarītajiem secinājumiem par PPK sniegtajiem veselības aprūpes pakalpojumiem, to sniegšanas pamatotību un nepieciešamību, un iespējamo privātā sektora iesaisti veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanā iedzīvotājiem, kā arī ietverti NVO sniegtie viedokļi par problēmām veselības aprūpes nozarē saistībā ar PPK darbību.
- [2] Apkopojumā ietverts KP atzinumos paustais viedoklis par veselības aprūpes PPK darbību, izskatot 2020. un 2021.gadā KP saņemtos publisko personu līdzdalības PPK pārvērtējumus. Apkopojumā nav vērtēta PPK darbība (tās iespējama paplašināšana) saistībā ar COVID-19 pandēmiju un ārkārtējās situācijas apstākļiem.

1. Līdzdalības pārvērtējuma veikšana, KP iesaiste un tās pamatojums

- [3] Atbilstoši PPKDKPL 7.panta pirmajai daļai publiskai personai ir pienākums ne retāk kā reizi piecos gados pārvērtēt katru tās tiešo līdzdalību kapitālsabiedrībā un atbilstību šā likuma 4.panta nosacījumiem. Izņemot, ja ar likumu ir noteikts, ka attiecīgās kapitālsabiedrības kapitāla daļas vai akcijas nav atsavināmas.
- [4] Atbilstoši VPIL 88.panta pirmajai daļai publiska persona (valsts/ pašvaldība) savu funkciju efektīvai izpildei var dibināt kapitālsabiedrību vai iegūt līdzdalību esošā kapitālsabiedrībā, ja izpildās kāds no trīs nosacījumiem:
  - 1) tiek novērsta tirgus nepilnība — situācija, kad tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā;
  - 2) publiskas personas kapitālsabiedrības vai publisku personu kontrolētas kapitālsabiedrības darbības rezultātā tiek radītas preces vai pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai;
  - 3) tiek pārvaldīti tādi īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.
- [5] VPIL 88.panta otrā daļa nosaka publiskas personas pienākumu pirms kapitālsabiedrības dibināšanas vai līdzdalības iegūšanas esošā kapitālsabiedrībā [t.sk. arī pārvērtēšanas reizi 5 gados] veikt paredzētās rīcības izvērtējumu, ietverot arī ekonomisko izvērtējumu, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt šā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus.
- [6] Veicot attiecīgo izvērtējumu, publiskai personai ir pienākums:
  - 1) konsultēties ar komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem (informējot par saņemto viedokli arī KP);
  - 2) konsultēties ar KP, t.i., iesniegt KP veikto izvērtējumu un saņemt KP atzinumu;

3) ievērot komercdarbības atbalsta kontroles jomu regulējošu normatīvo aktu prasības.

- [7] Plašāka konsultēšanās, piemēram, Pašvaldības veikta iedzīvotāju aptauja vērtējama pozitīvi, jo var sniegt konkrētās teritorijas iedzīvotāju viedokli par PPK darbības nozari un tirgu, tomēr tā nav uzskatāma par konsultēšanos VPIL 88.panta otrās daļas izpratnē.
- [8] Izvērtējums ir veicams par visiem PPK sniegtajiem pakalpojumiem, t.sk., papildpakalpojumiem.
- [9] KP, sniedzot viedokli (atzinumu) par publiskas personas rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu atbilstoši VPIL 88.panta otrajai daļai, skata tikai tā atbilstību kādam no VPIL 88.panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem.
- [10] KP sniegtajam viedoklim (atzinumam) ir ieteikuma raksturs un lēmumu (par līdzdalības turpināšanu, konkrētiem darbības veidiem utt.) pieņem publiskās personas augstākā lēmēj institūcija.
- [11] Līdzdalība kapitālsabiedrībā pati par sevi nerada neatbilstību KL 14.¹ panta prasībām. Vienlaikus, nevar izslēgt iespējamību, ka, gatavojot atzinumu KP var tapt zināmi apstākļi, kuri norāda uz publiskas personas rīcības neatbilstību KL 14.¹ panta prasībām. Šādos gadījumos konkrētais konkurences tiesību pārkāpums tiktu izmeklēts KL noteiktajā kārtībā.
- [12] Publiskai personai ir pienākums veikt atbilstošu tirgus situācijas izpēti par konkrētu pakalpojumu sniegšanas pamatotību un lietderību (konkrētā teritorijā, reģionā), t.sk., lai noteiktu iespējamās tirgus nepilnības esamību.

2. 2020. un 2021.gadā KP sniegtie atzinumi par publisku personu līdzdalības pārvērtējumiem PPK¹

- [13] Izskatot publisko personu sagatavotos līdzdalības PPK pārvērtējumus, KP 2020. un 2021. gadā sniegusi atzinumus par 20 PPK, kas sniedz veselības aprūpes pakalpojumus.

2.1. Stacionārās ārstniecības iestādes

- [14] Sniegti atzinumi par šādām stacionārajām ārstniecības iestādēm², kas, t.sk., nodrošina arī dažāda veida ambulatoro, diagnostisko u.c. ārstniecības pakalpojumu sniegšanu:

IV. līmeņa ārstniecības iestādes (reģionālās slimnīcas) - SIA "Daugavpils reģionālā slimnīca", SIA "Liepājas reģionālā slimnīca", SIA

¹ <https://www.kp.gov.lv/lv/atzinumi-par-publisku-personu-lidzdalibu-kapitalsabiedriba>

² Ministru kabineta 2018. gada 28. augusta noteikumi Nr. 555 "Veselības aprūpes pakalpojumu organizēšanas un samaksas kārtība", 6.pielikums. <https://likumi.lv/ta/id/301399>

"Rēzeknes slimnīca", SIA "Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca", SIA "Vidzemes slimnīca".

V. līmeņa specializētā ārstniecības iestāde - SIA "Rīgas Dzemdību nams".

II. līmeņa ārstniecības iestāde - SIA "Alūksnes slimnīca".

I. līmeņa ārstniecības iestāde - Līvānu novada domes pašvaldības sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Līvānu slimnīca".

Specializētā ārstniecības iestāde - SIA "Rīgas 2.slimnīca".

Pārējās slimnīcas - SIA "Saldus medicīnas centrs" .

2.2. Ambulatoro pakalpojumu sniedzēji

- [15] Sniegti atzinumi par šādiem ambulatoro pakalpojumu sniedzējiem - VSIA "Iekšlietu ministrijas poliklīnika", SIA "Rīgas 1.slimnīca", SIA "Rīgas veselības centrs", SIA "Daugavpils bērnu veselības centrs", SIA "Daugavpils zobārsta ārstniecības poliklīnika", SIA "Jaunliepājas primārās veselības aprūpes centrs", SIA "Vecliepājas primārās veselības aprūpes centrs", PSIA "Ventpils poliklīnika", PSIA "Ādažu slimnīca", SIA "Rehabilitācijas centrs Rāzna".

2.3. KP atzinums par VM informatīvo ziņojumu (VSS-1041)

- [16] Sniedzot viedokli par VM sagatavoto informatīvo ziņojumu³ par valsts līdzdalību šādas veselības aprūpes PPK - SIA "Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca", VSIA "Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca", VSIA "Bērnu klīniskā universitātes slimnīca", VSIA "Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs", VSIA "Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca", VSIA "Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca", VSIA "Slimnīca "Ģintermuiža", VSIA "Piejūras slimnīca", VSIA "Bērnu psihoneiroloģiskā slimnīca "Ainaži", VSIA "Traumatoloģijas un ortopēdijas slimnīca", VSIA "Nacionālais rehabilitācijas centrs "Vaivari", SIA "Ludzas medicīnas centrs"- KP norādīja, ka tās ieskatā VM ir jāveic papildus izvērtējums, novēršot šādus informatīvā ziņojuma trūkumus:
- [17] - jāatspoguļo visi PPK sniegtie pamatpakalpojumi (valsts apmaksātie veselības aprūpes un maksas veselības aprūpes pakalpojumi) un papildu pakalpojumi, neaprobežojoties tikai ar vispārīgu PPK pamatdarbības veidu uzskaiti;
- jāietver tirgus novērtējums;
  - jāietver atbilstošs ietekmes uz konkurenci novērtējums, kurā, atbilstoši iegūtajai informācijai par PPK sniegtajiem pamatpakalpojumiem un papildu pakalpojumiem un situāciju katrā no tirgiem, tiktu identificēti tirgū esošie tirgus dalībnieki (gan PPK, gan privātie tirgus dalībnieki), PPK sniegto pakalpojumu ietekme uz identificētajiem tirgus dalībniekiem un tas, vai pastāv kādi šķēršļi, kas liegtu konkrēto pakalpojumu sniegt privātajiem tirgus dalībniekiem.

³ VSS-1041, <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40495145>,
<https://www.kp.gov.lv/lv/media/8993/download>

3. KP viedoklis par PPK darbības un konkrētu pakalpojumu atbilstību VPIL 88.panta pirmās daļas nosacījumiem

- [18] Vērtējot publisku personu iesniegtos pārvērtējumus par līdzdalību veselības aprūpes PPK, KP kopumā ir atzinusi, ka, ņemot vērā publisko personu (pašvaldību) lomu efektīvā veselības aprūpes sistēmā un pakalpojumu pieejamības veicināšanā, piemēram, vienmērīga teritoriālā pārklājuma radīšanā un „vienas pieturas” principa realizēšanā, tādējādi nodrošinot konkrētās administratīvās teritorijas iedzīvotājiem pilnu veselības aprūpes ciklu, PPK darbība veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanas jomā var tikt uzskatīta par atbilstošu VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punkta nosacījumam, t.i., PPK sniegtie veselības aprūpes pakalpojumi ir stratēģiski svarīgi pakalpojumi.
- [19] Tomēr KP ir uzsvērusi, ka arī stratēģiski svarīgus pakalpojumus noteiktos gadījumos var sniegt arī privātie tirgus dalībnieki, piemēram, ārpakalpojumu veidā, izsludinot publiskos iepirkumus.
- [20] Līdz ar to, publiskām personām ir nepieciešams ne tikai atzīt konkrētu pakalpojumu par stratēģiski svarīgu, bet arī ir nepieciešams veikt tirgus izpēti, piemēram, par tā pieejamību tirgū no privāto tirgus dalībnieku puses, aptaujājot tos, citu publisko kapitālsabiedrību pieredzi iepērkot šādus pakalpojumus ārpakalpojuma veidā (piemēram, laboratoriju pakalpojumus). Nepastāvot piedāvājumam vai pastāvot nepilnīgam piedāvājumam no privātā sektora puses, proti, situācijai, kad pieprasījums pēc noteikta pakalpojuma ir lielāks nekā esošais piedāvājums, visticamāk ir pamats atzīt tirgus nepilnības pastāvēšanu konkrētajā pakalpojumu tirgū. Šādas izpētes veikšana ir būtiska, lai publiska persona pārliecinātos, ka PPK nodrošināts attiecīgais pakalpojums ir efektīvākais iespējamais risinājums.
- [21] Attiecībā uz publisko personu izvērtējumos sniegto norādi, ka stratēģiski svarīgu pakalpojumu sniegšana ir iespējama pateicoties PPK sniegtajiem rentablajiem pakalpojumiem un šo pakalpojumu pārtraukšanas rezultātā iespējamo seku iestāšanos, KP vienlaikus norādījusi, ka nav vēlama PPK pakalpojumu sniegšana, kas nav attaisnojama ar kādu no VPIL 88.panta pirmajā daļā noteiktajiem nosacījumiem.
- [22] KP arī aicinājusi veikt detalizētāku izvērtējumu⁴ par to, cik izmaksātu PPK sniegtie pakalpojumi un cik liels būtu iztrūkstošā finansējuma apmērs, ja PPK nodrošinātu tikai stratēģiski svarīgos pakalpojumus (t.sk. veselības aprūpes pakalpojumus, kurus nenodrošina citi tirgus dalībnieki), kas attiecīgi ļautu izvērtēt PPK sniegto pakalpojumu, kurus sniedz arī privātie tirgus dalībnieki un attiecībā uz kuriem nav konstatējama tirgus nepilnība, sniegšanas pārtraukšanas ietekmi uz peļņu nenesošo pakalpojumu pieejamību. KP ieskatā minētais izvērtējums varētu palīdzēt pilnvērtīgi izvērtēt iespēju pārtraukt vai samazināt to veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu, kurus jau pilnībā ir spējīgi nodrošināt privātie tirgus dalībnieki.

---

⁴ Sk., piemēram, KP 15.12.2020. atzinumu Nr.1.8-2/1388 “Par informatīvo ziņojumu (VSS-1039)”, pieejams <https://www.kp.gov.lv/lv/media/8995/download>

- [23] KP vērtējumā, būtiska var būt PPK darbība tādās veselības aprūpes jomās, ko privātais sektors nepiedāvā vai piedāvā sabiedrībai nepietiekamā apjomā, piemēram, stacionārie pakalpojumi, bērnu zobārstniecības pakalpojumi, maz pieprasīti, bet atsevišķām pacientu grupām būtiski veselības aprūpes pakalpojumi, sociālās aprūpes pakalpojumi, paliatīvās aprūpes pakalpojumi u.c.
- [24] Vienlaikus KP ieskatā privāto un publisko personu darbības pārklāšanās veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanas jomā pilnībā nav novēršama, kas saistāms, t.sk., arī ar jau iepriekšminēto vienmērīga teritoriālā pārklājuma radīšanu un „vienas pieturas” principa realizēšanu, tādējādi publisku personu kapitālsabiedrībām nodrošinot konkrētās administratīvās teritorijas iedzīvotājiem pilnu veselības aprūpes ciklu, ko ir svarīgi ņemt vērā.
- [25] Līdz ar to ne vienmēr, tas, ka konkrētās administratīvās teritorijas ietvaros attiecīgo pakalpojumu sniedz gan PPK, gan privāts komersants, nozīmē, ka PPK būtu jāpārtrauc attiecīgā pakalpojuma sniegšana. Tomēr šādā situācijā publiskai personai būtu jāvērtē efektīvākais veids mērķa sasniegšanai, kā arī, izvēloties turpināt sniegt pakalpojumu, ir būtiski nodrošināt tās PPK darbības atbilstību konkurences neitralitātei.
- [26] Piemēram, sniedzot atzinumu par SIA “Rīgas Dzemdību nams” sniegtajiem veselības aprūpes pakalpojumiem grūtniecēm, KP norādīja, ka tās ieskatā šādu pakalpojumu sniegšana varētu tikt uzskatīta par atbilstošu VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punkta nosacījumam un būtu saglabājama, jo SIA “Rīgas Dzemdību nams” sniegtie ambulatorie un diagnostiskie veselības aprūpes pakalpojumi grūtniecēm, kaut gan tie pirmšķietami varētu būt pielīdzināmi citu privāto pakalpojumu sniedzēju sniegtajiem attiecīgajiem veselības aprūpes pakalpojumiem⁵, KP vērtējumā ir nodalāmi, ņemot vērā, ka SIA “Rīgas Dzemdību nams”, kā specializēta veselības aprūpes iestāde, kurā pakalpojumu sniegšanu nodrošina augsti kvalificētas un pieredzējušas ārstniecības personas, izmantojot modernu diagnostikas aparāturu, nodrošina ambulatoro un diagnostisko pakalpojumu sniegšanu (pacientēm no visas Latvijas teritorijas), sevišķi iespējamu grūtniecības risku gadījumā, t.sk. ar ārsta speciālista nosūtījumu, lai saņemtu SIA “Rīgas Dzemdību nams” ārstniecības personu slēdzienu.
- [27] Līdz ar to, KP ieskatā, neatkarīgi no tā, ka Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā, kā arī tieši Rīgas centra apkaimē, ar grūtniecības novērošanu saistītos veselības aprūpes pakalpojumus grūtniecēm var nodrošināt arī citi (privātie) veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji, SIA “Rīgas Dzemdību nams” darbība veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanā ir būtiska gan Rīgas, gan arī visas Latvijas mērogā.
- [28] Vērtējot publisko personu sagatavotajos līdzdalības PPK pārvērtējumos ietvertu informāciju par tirgus nepilnības (VPIL 88.panta pirmās daļas 1.punkta nosacījuma) esamību, KP norādījusi, ka tās ieskatā noteiktu pakalpojumu tirgū (t.sk. atkarībā no PPK darbības teritorijas) var tikt

---

⁵ LTRK un VADDA ieskatā SIA “Rīgas Dzemdību nams” būtu jā saglabā tikai dzemdību pakalpojumi, bet nav pamatojuma turpināt sniegt lielu daļu ambulatoro pakalpojumu.

konstatēta tirgus nepilnība vai daļēja tirgus nepilnība, vienlaikus, KP uzsvērusi, ka pastāv liela varbūtība, ka tirgus nepilnība nevar tikt konstatēta/attiecināta uz visiem konkrētas PPK sniegtajiem pakalpojumiem, sevišķi dažāda veida ambulatorajiem pakalpojumiem, piemēram, zobārstniecības, fizioterapijas un laboratoriskiem pakalpojumiem.

- [29] Saskaņā ar KP līdzšinējiem novērojumiem, šāda veida pakalpojumus pašvaldībās parasti mēdz sniegt arī privātie tirgus dalībnieki. Tādējādi, publiskām personām sevišķi rūpīgi jāvērtē ambulatoro pakalpojumu sniegšanas pamatotība.
- [30] Būtiska ir valsts apmaksātu pakalpojumu nodrošināšana, tomēr, ņemot vērā iespējamo finansējuma nepietiekamību un tādējādi privāto komersantu nepietiekamo iesaisti šādu pakalpojumu nodrošināšanā, var veidoties tirgus nepilnība attiecībā uz valsts apmaksātu pakalpojumu pieejamību.
- [31] Tāpat, ņemot vērā VPIL 88.panta otrajā daļā noteikto konsultēšanās pienākumu, KP uzsvērusi nepieciešamību publiskām personām līdzdalības pārvērtējumu veikšanas gaitā konsultēties ar komersantus pārstāvošām nevalstiskām organizācijām un iespēju robežās konsultēties arī ar konkrēto pašvaldību teritorijā strādājošiem attiecīgo pakalpojumu sniedzējiem, tādējādi iegūstot visaptverošu nozares viedokli un informāciju par tiem ambulatorās veselības aprūpes pakalpojumu segmentiem, kuros PPK konkurē ar privātajiem tirgus dalībniekiem.
- [32] KP vērtējumā gadījumos, kad noteiktos tirgus segmentos nav konstatējama tirgus nepilnība un privātie tirgus dalībnieki ir pilnībā spējīgi nodrošināt konkrēto pakalpojumu pieejamību gan attiecībā uz valsts finansētiem pakalpojumiem, gan maksas pakalpojumiem, publiskām personām ir nepieciešams izvērtēt pamatotību turpināt konkrēto pakalpojumu sniegšanu vai atturēties no šādu pakalpojumu sniegšanas nākotnē (paplašinot savu saimniecisko darbību), piemēram, iepērkot jaunas medicīniskās iekārtas vai uzsākot jaunu pakalpojumu sniegšanu, t.sk., citu pašvaldību administratīvajās teritorijās, kurās jau konkrētos pakalpojumus nodrošina privātie tirgus dalībnieki.
- [33] Lai veiktu PPK darbības paplašināšanu, publiskai personai būtu jāveic rūpīgs un pamatots plānotās rīcības izvērtējums (sevišķi attiecībā uz darbības paplašināšanu ambulatoru pakalpojumu sniegšanā), ietverot ekonomisko izvērtējumu, salīdzinot dažādu risinājumu (iespēju pakalpojumu iegūt no privātā sektora salīdzinot ar PPK sniegtu pakalpojumu) izmaksas un efektivitāti, lai konstatētu, vai PPK darbības paplašināšana ir efektīvākais veids, kā nodrošināt konkrētā pakalpojuma pieejamību.
- [34] Lai veicinātu privāto komersantu attīstību pašvaldības teritorijā un nepamatoti neierobežotu to iespējas iesaistīties tirgū, publiskām personām un to PPK, pirms lēmuma pieņemšanas par līdzdalības (kā arī atsevišķu pakalpojumu veidu sniegšanas) turpināšanu, ir rūpīgi jāizvērtē atsevišķu pakalpojumu sniegšanas pamatotība, sevišķi to pakalpojumu, kas tiek sniegti tikai kā maksas pakalpojumi, kā arī attiecīgos pakalpojumus

attiecīgajā administratīvajā teritorijā nodrošina arī privātie pakalpojumu sniedzēji vai pakalpojumi, kas nav saistīti ar konkrētajai veselības aprūpes kapitālsabiedrībai noteikto specializācijas jomu, vai, iespējams, ir ārpus tai ar publiskās personas deleģējuma līgumu noteiktajiem uzdevumiem.

- [35] Vienlaikus publiskām personām jāvērtē, vai konkrēto pakalpojumu pārtraukšanas gadījumā neveidotos tirgus nepilnība, tādējādi radot negatīvu ietekmi uz konkrētā pakalpojuma pieejamību noteiktā administratīvajā teritorijā, kā arī, vai netiktu negatīvi ietekmēta piekļuve tiem valsts apmaksātajiem veselības aprūpes pakalpojumiem, kuros PPK darbojas tirgus nepilnības apstākļos.
- [36] KP norādījusi, ka tai nav iebildumu pret tādiem veselības aprūpes PPK darbības veidiem, kas saistīti ar izglītību, sniegšanu, piemēram, nodrošinot jaunajiem speciālistiem prakses un rezidentūras vietas, piedaloties pētnieciskajā darbā vai organizējot bezmaksas publiskus izglītojošus seminārus pašvaldības iedzīvotājiem par veselības aprūpes jautājumiem.
- [37] Ambulatorie pakalpojumi pamatā ir tā veselības aprūpes pakalpojumu grupa, ko sniedz privātie veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji, arvien palielinot pakalpojumu sniegšanu. Vienlaikus, kā jau iepriekš minēts šajā apkopojumā, nav izslēgts, ka šie pakalpojumi var būt stratēģiski nozīmīgi veselības aprūpes sistēmā un šos pakalpojumus nodrošina arī PPK. T.sk. vērtējot pakalpojumu pieejamību un tirgus piedāvājumu pietiekamību, būtu jāņem vērā valsts finansēto pakalpojumu pieejamība, kā arī specifiskas pakalpojumu jomas, kā piemēram, pakalpojumi bērniem.
- [38] Apkopojot šajā sadaļā norādīto - PPK darbība veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanas jomā var tikt uzskatīta par atbilstošu VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punkta nosacījumam, t.i., PPK sniegtie veselības aprūpes pakalpojumi ir stratēģiski svarīgi pakalpojumi, kā arī noteiktos gadījumos var tikt konstatēta tirgus nepilnība VPIL 88.panta pirmās daļas 1.punkta izpratnē.

3.1. Specifiski pakalpojumi

- [39] Atsevišķas publiskas personas izvērtējumos norādījušas uz atšķirīgo bērnu veselības aprūpes pakalpojumu raksturu (konkrēti – primārajiem un sekundārajiem veselības aprūpes pakalpojumiem bērniem), norādot, ka šie pakalpojumi nav aizstājami ar vispārējās ārstniecības iestādēs sniegtajiem ārstniecības pakalpojumiem (kas saistīts, piemēram, ar to, ka ārstniecības pakalpojumus bērniem sniedz ārstniecības personāls, kurš ir specializējies tieši konkrēto pakalpojumu sniegšanai bērniem), kā arī to, ka konkrētā administratīvajā teritorijā, t.sk. tuvākajā reģionā, nav citu tirgus dalībnieku, kuri sniegtu konkrētos pakalpojumus.
- [40] Attiecīgajā gadījumā, ņemot vērā publiskās personas izvērtējumā sniegto informāciju, KP secinājusi, ka pirmšķietami ir konstatējama arī iespējama tirgus nepilnība (papildus VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punkta nosacījumam).

- [41] Tāpat KP secinājusi, ka var būt situācijas, ka atsevišķos gadījumos tieši PPK nodrošina tādu pakalpojumu sniegšanu, kuri ir salīdzinoši reti pieprasīti un nerentabli, kā rezultātā privātā sektora veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji attiecīgos pakalpojumus nepiedāvā, bet šie pakalpojumi var būt ļoti būtiski to saņēmējiem⁶.
- [42] Būtiski ir ņemt vērā tirgus situāciju attiecīgo pakalpojumu sniegšanas jomā konkrētajā administratīvā teritorijā vai reģionā, kā arī PPK vienkopus nodrošināto plašo ārstniecības pakalpojumu klāstu bērniem, t.i., "vienas pieturas principa" nodrošināšanu pakalpojumu saņemšanā administratīvās teritorijas iedzīvotājiem, kas īpaši svarīgi var būt tieši bērnu (zīdaiņu) vecākiem.
- [43] Attiecībā uz zobārstniecības pakalpojumu sniegšanu bērniem, KP, izskatot publisko personu sagatavotos izvērtējumus, ir secinājusi, ka šo pakalpojumu sniegšanas tirgū, izskatāmajos gadījumos var tikt konstatēta arī pilnīga vai daļēja tirgus nepilnība VPIL 88.panta pirmās daļas 1.punkta izpratnē, kā arī situācija nav vērtējama kā unikāla tikai kādā konkrētā administratīvā teritorijā.
- [44] KP secināja, ka šo pakalpojumu sniegšana, nav pievilcīga privātajiem tirgus dalībniekiem, jo trūkstošā finansējuma apmēru ir nepieciešams novirzīt no ienākumiem, kas gūti no rentablaļiem maksas pakalpojumiem.⁷
- [45] KP ņēma vērā arī publiskās personas sniegto informāciju, ka valsts apmaksātie zobārstniecības pakalpojumi nenosedz pakalpojumu faktiskās izmaksas, līdz ar to maksas zobārstniecības pakalpojumu sniegšana ir pamatota ar nepieciešamību nodrošināt pozitīvo saimnieciskās darbības rezultātu, kā arī līdzekļus materiāltehniskās bāzes atjaunošanai, lai nodrošinātu valsts apmaksāto pakalpojumu sniegšanu.
- [46] Tāpat pašvaldībai sniedzot papildu finansiālo atbalstu šādu pakalpojumu nodrošināšanai tās teritorijā, būtu jāizvērtē atbalsta sniegšana uz vienādiem nosacījumiem visiem attiecīgo pakalpojumu sniedzējiem, tādējādi proaktīvi sekmējot konkurenci.⁸
- [47] Vērtējot publiskās personas sniegto informāciju par tirgus situāciju pašvaldības administratīvajā teritorijā, t.i., nepietiekamo privāto tirgus dalībnieku kapacitāti maksas zobārstniecības pakalpojumu nodrošināšanā, par ko liecina, piemēram, vidējais gaidīšanas laiks maksas zobārstniecības pakalpojumu saņemšanai ir 1,5-2 mēneši, kas liecina par lielo pieprasījumu

⁶ Piemēram SIA "Rīgas veselības centrs" sniegtie bērnu kardioloģijas, bērnu oftalmoloģijas un zīdaiņu neurosonogrāfijas pakalpojumi. Skat. KP 03.06.2021. atzinumu Nr.1.7-2/773 "Par Rīgas pilsētas pašvaldības līdzdalību veselības aprūpes kapitālsabiedrībās".

Pieejams <https://www.kp.gov.lv/lv/media/9274/download>

⁷ Skat., piemēram, KP 02.02.2021. atzinumu Nr.1.7-2/172 "Par Daugavpils zobārstniecības poliklīnika".

Pieejams <https://www.kp.gov.lv/lv/media/9007/download>

⁸ Arī LTRK 30.11.2020. atzinumā Nr.2020/1304, sniedzot viedokli par SIA "Daugavpils zobārstniecības poliklīnika", uzsvēra, ka "ja kādai iedzīvotāju grupai pašvaldība vēlas (to nosaka normatīvie akti) sniegt atbalstu, tad to nedrīkst realizēt tikai caur savām kapitālsabiedrībām, bet tas ir attiecināms uz visiem pakalpojumu sniedzējiem, t.sk. privātajiem."

pēc zobārstniecības pakalpojumiem, kā arī apstākli (saskaņā ar publiskās personas sniegto informāciju), ka pašvaldības administratīvajā teritorijā nav citu zobārstniecības pakalpojumu sniedzēju, kas nodrošinātu zobārstniecības pakalpojumu pieejamību svētku dienās, konkrētajā gadījumā⁹ KP secināja, ka PPK darbība, nodrošinot maksas pakalpojumu sniegšanu var tikt uzskatīta par atbilstošu VPIL 88.panta pirmās daļas 1.punktam.

- [48] Vienlaikus, KP uzsver, ka dažādās administratīvajās teritorijās situācija var atšķirties, līdz ar to jebkurā gadījumā publiskajām personām ir jāievēro VPIL 88.panta otrajā daļā noteiktais pienākums veikt atbilstošu izvērtējumu, kā arī konsultēšanās pienākums, lai apzinātu arī privātā sektora viedokli par to spēju nodrošināt konkrēto pakalpojumu sniegšanu konkrētās administratīvās teritorijas iedzīvotājiem nepieciešamajā apjomā.
- [49] Apkopojot šajā sadaļā sniegto informāciju, jāsecina, ka būtiskākā problēma, t.sk., bērnu veselības aprūpē, ir finansējuma pieejamība atsevišķu valsts apmaksāto pakalpojumu sniegšanā, kas nemotivē privātos veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējus iesaistīties valsts apmaksāto pakalpojumu sniegšanā.

3.2. Papildpakalpojumi

- [50] Lai efektīvi izmantotu publiskas personas kapitālsabiedrības pamatdarbības veikšanai nepieciešamos resursus, papildpakalpojumu veikšana var būt attaisnojama, ja izpildās visi turpmāk norādītie kritēriji:
- 1) pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci;
  - 2) pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu;
  - 3) pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu (veicina PPK maksātspēju);
  - 4) pakalpojumi nav saistīti ar būtiskām investīcijām no PPK puses.
- [51] Attiecībā uz papildpakalpojumiem, KP uzsvērusi, ka publiskajām personām, tāpat, kā vērtējot pamatdarbības veidus, ir būtiski veikt atbilstošu izvērtējumu arī par PPK veiktajiem papildpakalpojumiem, jo nereti tieši papildpakalpojumi var būt tie, ar kuriem var tikt kropļota konkurence.
- [52] KP atzinumos sniegusi viedokli par PPK sniegtajiem papildpakalpojumiem, piemēram, tekstilizstrādājumu mazgāšanu un (ķīmisko) tīrīšanu, restorānu un mobilo ēdināšanas vietu pakalpojumiem u.c. pakalpojumiem. Lielākā daļa šo pakalpojumu ir brīvi tirgū pieejami un tos ir iespējams iepirkt ārpuspakalpojuma formā.
- [53] Lai arī PPK iesaiste papildpakalpojumu sniegšanā ir nebūtiska, tomēr, it sevišķi pakalpojumu, kas nav veselības aprūpes iestāžu specifiski pakalpojumi, nodrošināšanā, veicinot privātā sektora iesaisti, publiskām personām jāapsver iespēja PPK nepieciešamos atsevišķus pakalpojumus nevis nodrošināt pašai PPK, bet tos saņemt kā ārpuspakalpojumus, piemēram,

---

⁹ KP 05.05.2021. atzinums Nr. 1.7-2/620 "Par saņemtajiem papildinājumiem Pašvaldības līdzdalības izvērtējumiem kapitālsabiedrībās". Pieejams <https://www.kp.gov.lv/lv/media/9642/download>

ēdināšanas pakalpojumus. Kā arī būtiski ir regulāri pārvērtēt pakalpojumu sniegšanas/ saņemšanas izmaksas un efektīvāko risinājumu.

3.3. Jautājumi, kas saistīti ar PPK telpām

- [54] KP, sniedzot atzinumus par publisko personu sagatavotajiem līdzdalības pārvērtējumiem, ir izteikusi viedokli arī par PPK sniegtajiem telpu nomas pakalpojumiem, norādot, ka KP atbalsta publisku personu iniciatīvu iznomāt PPK telpas privātajiem tirgus dalībniekiem, piemēram, aptiekai, ēdināšanas pakalpojumu sniedzējiem u.c., tādējādi racionāli un lietderīgi izmantojot PPK neizmantotās telpas.
- [55] Tāpat KP ieskatā atbalstāma ir arī telpu iznomāšana privātajiem medicīnas pakalpojumu sniedzējiem, tādējādi ne tikai pilnveidojot konkrētu medicīnas pakalpojumu pieejamību iedzīvotājiem, bet arī veicinot privāto tirgus dalībnieku darbību un attīstību konkrētajā tirgū.
- [56] Saistībā ar telpu izmantošanas jautājumu, KP ir secinājusi, ka dažādās pašvaldībās situācija atšķiras, t.i.: PPK darbībai nepieciešamās telpas ir pašas PPK īpašums; PPK darbībai nepieciešamās publiskas personas īpašumā esošās telpas publiskā persona nodod PPK bezatlīdzības lietošanā ar deleģējuma līgumiem; PPK darbībai nepieciešamās publiskas personas īpašumā esošās telpas publiskā persona iznomā PPK.
- [57] KP ieskatā gadījumos, kad PPK veic saimniecisko darbību telpās, kas nav tās īpašums, lai PPK tādējādi netiktu radītas nepamatotas priekšrocības KL 14.¹ panta izpratnē attiecībā pret privātajiem komersantiem, arī PPK ir uz vienlīdzīgiem nosacījumiem nosakāma nomas maksa par tās lietošanā nodoto telpu izmantošanu.
- [58] Attiecībā uz gadījumiem, kad PPK darbībai nepieciešamās telpas tiek lietotas bez atlīdzības, pamatojoties uz deleģējuma līgumiem, publiskā persona izvērtējumā norādījusi, ka PPK darbības veikšanai nepieciešamo īpašumu izmantošanas organizēšana, nododot publiskās personas īpašumus bezatlīdzības lietošanā PPK, kā arī publiskās personas veiktie ieguldījumi PPK infrastruktūrā (remontdarbi, medicīniskās iekārtas) ir pamatoti ar VPIL 40.panta pirmajā daļā noteikto, ka publiska persona var deleģēt privātpersonai un citai publiskai personai pārvaldes uzdevumu, ja pilnvarotā persona attiecīgo uzdevumu var veikt efektīvāk un likuma "Par pašvaldībām" 7.panta otro daļu, kas paredz, ka "Šā likuma 15.pantā paredzēto autonomo funkciju izpildi organizē un par to atbild pašvaldības. Šo funkciju izpilde tiek finansēta no attiecīgās pašvaldības budžeta, ja likumā nav noteikts citādi", un tādējādi pašvaldība nodrošina tās PPK ar deleģētās funkcijas izpildei nepieciešamajām resursiem, arī telpām.
- [59] Konkrētajā gadījumā KP norādīja, ka publiskās personas telpu bezatlīdzības nodošana lietošanā it īpaši attiecībā uz pakalpojumiem, kur pastāv konkurence ar privāto sektoru, varētu norādīt uz iespējamiem konkurences neitralitātes riskiem, radot PPK ekonomiskas priekšrocības salīdzinājumā ar privātajiem komersantiem, kas maksā nomas maksu par pakalpojuma

sniegšanai nepieciešamajām telpām. Attiecīgi publiskai personai un tās PPK būtu jānodrošina, ka PPK sniegto maksas pakalpojumu cenas ir ekonomiski pamatotas un jāorganizē tāds PPK darbības modelis, kas novērstu konkurences neitralitātes riskus.

- [60] Ņemot vērā, ka konkrētajā gadījumā PPK telpas veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanai saņem bezatlīdzības lietošanā, taču citiem konkurentiem tās tiek iznomātas, KP norādīja, ka arī telpu iznomāšanai konkurences apstākļos jābūt balstītai uz vienlīdzīgiem nosacījumiem visiem tirgus dalībniekiem – gan PPK, gan privātajiem komersantiem.

3.4. Pakalpojumu cenas

- [61] Sniegtajos atzinumos KP izteikusi viedokli arī par jautājumiem, kas saistīti ar pakalpojumu cenu noteikšanu.
- [62] *Piemēram, attiecībā uz PPK sniegto pakalpojumu cenām, publiskā persona norādījusi, ka PPK sniegto pakalpojumu cenas nenosedz to izmaksas. Vienlaikus izvērtējumā publiskā persona nebija norādījusi, kādā daļā un kādu apsvērumu dēļ PPK sniegto pakalpojumu cenas nav atbilstošas pakalpojumu izmaksām.*
- [63] *Citā gadījumā attiecībā uz PPK sniegto pakalpojumu cenām, publiskā persona norādījusi, ka konkrētās cenas regulē konkurence, vienlaikus atzīstot, ka PPK sniegto pakalpojumu cenas nenosedz izmaksas. Saskaņā ar publiskās personas norādīto informāciju, minētais ir saistīts ar to, ka, paceļot cenas, palielināsies to pacientu skaits, kas nevarēs atļauties pakalpojumiem, kā rezultātā būtiski pasliktināsies iedzīvotāju veselības stāvoklis.*
- [64] KP ieskatā minētajā informācijā bija identificējami divi problemātiski apstākļi:
- 1) PPK sniegto pakalpojumu cenas vismaz kādā daļā nenosedz pakalpojumu izmaksas;
  - 2) ar publisko līdzekļu palīdzību visticamāk tiek segti PPK darbības zaudējumi, ņemot vērā, ka pakalpojumu cenas nenosedz to izmaksas.
- [65] KP neizslēdz iespējamību, ka atsevišķu pakalpojumu pieejamībai cenu noteikšanā var tikt ņemti vērā sociāli apsvērumi. Tomēr, kaut arī sociālās palīdzības un veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības nodrošināšana ir atzīstami par būtisku, KP ieskatā minētie jautājumi primāri ir risināmi, nodrošinot atbalstu konkrētām iedzīvotāju grupām, iedzīvotājiem pašiem ļaujot izvēlēties pakalpojuma sniedzējus. Savukārt PPK cenas būtu nosakāmas, ņemot vērā pakalpojuma izmaksas.
- [66] Piemēram, attiecībā uz PPK, kas sniedz ambulatoros pakalpojumus un tai konkrētajā administratīvajā teritorijā ir vairākas filiāles, publiskā persona izvērtējumā bija norādījusi, ka attiecīgās PPK filiāles ir izvietotas t.sk. blīvi apdzīvotās pašvaldības apkaimēs, kur pieprasījums pēc veselības aprūpes pakalpojumiem ir lielāks un iedzīvotājiem tiek nodrošināta iespēja saņemt pakalpojumus tuvāk viņu dzīves vietai, un, ka citas (t.sk. privātās)

ārstniecības iestādes savus pakalpojumus tik plašā apjomā nesniedz. Sniegtie pakalpojumi pamatā ir valsts apmaksātie pakalpojumi, tādējādi nodrošinot pakalpojumu pieejamību iespējami lielākai sabiedrības daļai.

- [67] KP atzinumā sniedza viedokli, ka tā atzīst nepieciešamību pašvaldībai organizēt pieejamu veselības aprūpi tās iedzīvotājiem, kas lielā mērā tiek nodrošināta, sniedzot valsts apmaksātos pakalpojumus, vienlaikus attiecībā uz maksas pakalpojumu sniegšanu, KP norādīja, ka, lai nepieļautu konkurences neitralitātes pārkāpumu, pakalpojumu cenām jābūt noteiktām balstoties uz ekonomiski pamatotām izmaksām, jo ar nepamatoti zemu cenu noteikšanu PPK var tikt sniegtas konkurences priekšrocības pār citiem konkurējošiem tirgus dalībniekiem KL 14.¹ panta izpratnē.

3.5. Konkurences neitralitātes risku izvērtējums

- [68] Ņemot vērā, ka konkurences neitralitātes pārkāpumu risku novērtējums ir atzīstams par būtisku ekonomiskā izvērtējuma sastāvdaļu, ar kura palīdzību publiskai personai ir iespējams ne tikai identificēt iespējamās konkurences neitralitātes pārkāpumu riskus, bet arī novērst konkurences neitralitātes pārkāpumus, KP atzinumos to uzsvērusi un aicinājusi publiskas personas un PPK patstāvīgi, ik pēc kāda laika veikt konkurences neitralitātes risku novērtējumus, konsultējoties ar komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem (t.sk. pašiem komersantiem), tādējādi gūstot vispilnīgāko un visaptverošāko informāciju par nozari.
- [69] KP atgādinājusi, ka, darbojoties tirgū, publiskai personai un tās PPK pastāvīga atbildība ievērot konkurences neitralitāti, lai sabiedrības interesēs nepieļautu, ka publiskas personas vai tās PPK rīcība kavē, ierobežo vai deformē konkurenci.
- [70] Publisko personu rīcība pretēji KN principiem ilgtermiņā var novest pie privāto uzņēmumu izstumšanas no tirgus, ieguldījumu un inovāciju kavēšanas, bremzējot esošo uzņēmumu attīstību un jaunu uzņēmumu ienākšanu tirgū. Papildus tas ierobežo patērētāju izvēles iespējas un var radīt nepamatotu cenu pieaugumu, kā arī var novest pie komercdarbības veikšanā ieguldīto publiskās personas resursu nelietderīgas izmantošanas, kas ir paredzams rezultāts brīvas un godīgas konkurences neesamībai.

4. Nozares komersantus pārstāvošo NVO un LPS viedokļi

- [71] Par būtisku publisko personu veiktā izvērtējuma sastāvdaļu ir uzskatāmi arī komersantus pārstāvošo biedrību vai nodibinājumu viedokļi, ko atbilstoši VPIL 88.panta otrajā daļā noteiktajam konsultēšanās pienākumam, publiskajai personai ir pienākums iegūt izvērtējuma veikšanas gaitā, kā arī pašu komersantu viedokļi.
- [72] Izskatot publisko personu sagatavotos līdzdalības PPK pārvērtējumus, KP atzinumos ir atsaukusies arī uz saņemtajiem NVO viedokļiem, aicinot publiskās personas tos vērtēt un izskatīt iespēju tos ņemt vērā.

- [73] Nozares komersantus pārstāvošo NVO (LTRK un VADDA) izteiktie iebildumi/apsvērumi un ieteikumi:
- [74] Ja kādai iedzīvotāju grupai pašvaldība vēlas sniegt papildus atbalstu, tad to nedrīkst realizēt tikai caur savām kapitālsabiedrībām, bet tas ir attiecināms uz visiem pakalpojumu sniedzējiem, t.sk. privātajiem.
- [75] Lai pašvaldības realizētu likuma „Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 6. punktā noteikto funkciju - “nodrošināt veselības aprūpes pieejamību”, līdzdalība kapitālsabiedrībās nav nepieciešama, to var aizstāt ar atbalsta mehānisma izveidi pašvaldības iedzīvotājiem veselības aprūpes pakalpojumu pieejamībā - līdzekļus novirzot konkrētām iedzīvotāju grupām, piemēram, tām iegādājoties brīvprātīgās veselības apdrošināšanas polises vai par noteiktu summu izsniedzot mērķfinansējumu, un pacients pats izvēlas veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju. Līdz ar to pašvaldība realizētu gan savu pienākumu veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanu iedzīvotājiem, tas arī kļūtu pieejamāks konkrētām iedzīvotāju grupām, gan pats iedzīvotājs varētu realizēt savas Pacienta likuma 8.pantā noteiktās tiesības (izvēlēties ārstu un ārstniecības iestādi), gan uzlabotos pakalpojuma kvalitāte, jo uz godīgiem konkurences noteikumiem pakalpojuma nodrošināšanā konkurēs visi pakalpojumu sniedzēji, neatkarīgi no to īpašniekiem. Savukārt ēkas un infrastruktūra tiktu piedāvāta publiskā izsolē.
- [76] Publiskai personai nevajadzētu turpināt esošo praksi caur savām kapitālsabiedrībām nodrošināt (attīstīt, paplašināt) tādus veselības aprūpes pakalpojumus, ko nodrošina vai var nodrošināt privātais komersants¹⁰, bet gan, sadarbībā ar pakalpojumu sniedzējiem (primāri ar privātajiem) un Veselības ministriju, jāizstrādā konkrēts redzējums: sadalot pienākumus starp valsti un pašvaldību un primāri, uzklāusot privāto komersantu iespējas un vēlmi, risināt, kā efektīvāk, nekropļojot godīgu konkurenci, nodrošināt iztrūkstošo pakalpojumu pieejamību iedzīvotājiem. Tādējādi tiktu nodrošināti pakalpojumi iedzīvotājiem un netiktu kropļota godīga konkurence, bet pašvaldība iegūtu finanšu līdzekļus citu vajadzību nodrošināšanai.
- [77] Likuma „Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 6. punktā noteikts, ka pašvaldības autonomā funkcija ir nodrošināt veselības aprūpes pieejamību. LTRK ieskatā minētā norma sniedz pašvaldībām zināmu izvēles brīvību funkciju īstenošanā, ļaujot publiskajā pārvaldē veicināt ārpakalpojuma izmantošanu.
- [78] Nereti, neveicot rūpīgu nepieciešamo pakalpojumu tirgus analīzi, tiek pieņemti lēmumi dibināt vai līdzdarboties kapitālsabiedrībās, kuru darbības veids konkurē jau ar tirgū pieejamām privātā kapitāla kapitālsabiedrībām.

---

¹⁰ Piemēram, VADDA viedoklis par SIA “Rīgas veselības centrs” darba turpināšanu pie rehabilitācijas pakalpojumu paplašināšanas un dienas stacionāra izveides.

- [79] Publiskās kapitālsabiedrības gūst papildu labumus no valsts vai pašvaldības budžeta līdzekļiem (arī ES fondiem), kā rezultātā veidojas negodīga konkurence starp pakalpojumu sniedzējiem.
- [80] Jebkuri atbalsta instrumenti - papildus piesaistīti līdzekļi no ES fondiem un ERAF, pašvaldības, valsts, kas izlietoti infrastruktūras uzlabošanai, uzturēšanai, iekārtu, inventāra iegādei un tie nav atgriežami, rada negodīgu konkurenci starp tirgus dalībniekiem, kā arī būtiski ietekmē pakalpojumu pašizmaksu.
- [81] Uz atvieglotiem noteikumiem tiek iznomātas telpas (vai šī nomas maksa atbilst īres tirgus cenai un vai tā aprēķināta balstoties uz 2018.gada 20. februāra MK noteikumos Nr. 97 "Publiskas personas mantas iznomāšanas noteikumi" noteikto, kādas izmaksas ir iekļaujamas šajā nomas maksājumā un kā tas ietekmē pakalpojumu pašizmaksu?).
- [82] Rezumējot, secināms, ka privāto tirgus dalībnieku, ko pārstāv nozares nevalstiskās organizācijas, skatījumā attiecībā uz PPK darbību ir saskatāmas šādas problēmas, kur kā lielākā problēma dažādos aspektos izkristalizējas finansējuma pieejamība uz vienlīdzīgiem nosacījumiem:
- nepietiekami tiek veikts pakalpojumu, kuri tiek nodrošināti tirgus nepilnības apstākļos, izvērtējums no publisko personu un PPK puses;
  - pašvaldības autonomo funkciju izpilde būtu koncentrējama uz pakalpojumu organizēšanu, t.sk., iesaistot privātos komersantus (nevis nodrošināšanu caur PPK), kas var izpausties, piemēram, finansiāla atbalsta formā uz vienlīdzīgiem nosacījumiem visiem tirgus dalībniekiem (t.sk., sniedzot finansiālu atbalstu pašvaldības iedzīvotājiem, bet ļaujot tiem izvēlēties pakalpojumu sniedzēju), ja šāds papildu atbalsts lokālā līmenī tiek sniegts;
  - bezatlīdzības infrastruktūras pieejamība publiskām personām, arī finansējuma (t.sk. ES) pieejamība infrastruktūras un iekārtu atjaunošanai.
- [83] Atsevišķos jautājumos pastāv būtiskas viedokļu atšķirības starp publisko un privāto sektoru, it sevišķi attiecībā uz vienlīdzību finansējuma pieejamībā.
- [84] LTRK ieskatā ievērojama daļa publisku personu veiktie izvērtējumi ir formāli, kā arī pēc viedokļu, aizrādījumu sniegšanas kapitāldaļu turētājiem lielākoties neseko nekāda veida rīcība vai atgriezeniskā saite par uzņēmumu pārstāvošo organizāciju vai KP sniegtajiem atzinumiem.
- [85] LLSA vērsusi uzmanību, ka, saskaņā ar Ārstniecības likuma 54.¹ pantu, universitātes slimnīcu pamatdarbības veids ir ne tikai efektīva, zinātnē balstīta, multidisciplināra, daudzlīmeņu veselības aprūpes pakalpojumu sniegšana pacientiem, pēc iespējas ievērojot "vienas pieturas" principu, bet arī pamatdarbība izglītībā un pētniecībā, tādējādi nodrošinot nepieciešamo speciālistu sagatavošanu un pieejamību darba tirgum veselības nozarē (t.sk., privātajā veselības aprūpes nozarē).
- [86] LLSA norādījusi, ka mūsdienīga veselības aprūpe paredz savlaicīgi, lokāli un integrēti sniegt veselības aprūpes pakalpojumus, kā arī nodrošināt pacienta ārstēšanas pēctecību. Ja valsts slimnīcas atteiktos no ambulatoro veselības

aprūpes pakalpojumu sniegšanas, pacientiem nebūtu iespējas saņemt ambulatoro konsultāciju un ārstēties stacionārā pie viena ārstējošā ārsta, kas var apdraudēt gan pacienta atveseļošanās ātrumu, gan arī speciālistu pieejamību valsts slimnīcās.

- [87] Ja speciālistiem liegtu sniegt ambulatoros, t.sk. maksas pakalpojumus, pastāv ļoti augsts risks valsts slimnīcām zaudēt speciālistus, kuri, augstāka atalgojuma motivēti, turpmāk tiks nodarbināti tikai privātajā sektorā. Ņemot vērā apstākli, ka privātais sektors pašlaik nespēj valstī nodrošināt stacionāros pakalpojumus iedzīvotājiem nepieciešamajā apmērā un pēc atbilstošas specialitātes, šāds scenārijs rada apdraudējumu Satversmes 111.pantā paredzētajām pamattiesībām uz veselību.
- [88] LLSA atzīmē arī valsts un pašvaldību līdzekļu racionālu un lietderīgu izmantošanu, t.i., iekārtas, kuras slimnīcās izmanto stacionāro pakalpojumu sniegšanai, tiek izmantotas arī diagnostisko un ambulatoro pakalpojumu sniegšanai. Liedzot lietot iekārtas arī ambulatorai diagnostikai, tiek liegta iespēja tās lietot pilnā kapacitātē un iedzīvotājiem vienkopus saņemt pilnu veselības aprūpes pakalpojumu klāstu. Arī atrodoties dīkstāvē, iekārtām ir jāveic apkopes un uz tām ir attiecināmi uzturēšanas izdevumi, radot zaudējumus valsts slimnīcām, un līdz ar to pastarpināti – arī valstij, tādējādi neveicinot valsts līdzekļu lietderīgu izlietojumu.
- [89] LLSA vērtējumā, ievērojot, t.sk. augošo pieprasījumu pēc visu līmeņu integrētiem veselības aprūpes pakalpojumiem, kā arī privātās veselības aprūpes nozares pakalpojumu sniedzēju iespējas attīstīt savu darbību jebkurā no veselības aprūpes tirgus segmentiem, nav pamata uzskatīt, ka valsts slimnīcu īstenotais "vienas pieturas" (veselības aprūpes integritātes) princips ietekmē veselības aprūpes tirgus neitralitāti, t.sk. ambulatoro un diagnostisko pakalpojumu segmentā. Gluži pretēji – tas veicina Satversmes 111.pantā nostiprināto pamattiesību īstenošanu iespējami efektīvā veidā.
- [90] Viedokli saistībā ar KP sagatavoto apkopojumu sniegusi arī LPS, uzsverot, ka bez pamata veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanas attiecīgā teritorija nav konkurētspējīga un pašvaldībām ir pienākums rūpēties par savas pašvaldības un reģiona attīstību. Pašvaldības nav gatavas savā teritorijā pazaudēt iedzīvotājiem svarīgus veselības aprūpes pakalpojumus, īpaši situācijā, kad pēc administratīvi teritoriālās reformas pašvaldības ir kļuvušas lielākas un tiek identificēts, ka ir pieaudzis iedzīvotāju skaits, kas dzīvo perifērijā. Pašvaldībām ir pienākums domāt par šiem iedzīvotājiem un spēt nodrošināt pamata kritisko veselības pakalpojumus, kas izriet no Satversmes.
- [91] Tāpat LPS norāda, ka pēdējos gados pastiprināta uzmanība tiek pievērsta zemā atalgojuma problemātikai un atalgojuma attīstības ietekmei uz vietējās ekonomikas rezultātiem, un tieši veselības aprūpe ir viena no nozarēm, kur redzams, ka virkne pakalpojumu privātam sektoram ir nerentabli.
- [92] Pašvaldības veic izvērtējumu, vai veselības aprūpē ir tirgus nepilnība un vai privātie tirgus dalībnieki pilnībā ir spējīgi nodrošināt konkrēto pakalpojumu

pieejamību gan attiecībā uz valsts finansētiem pakalpojumiem, gan maksas pakalpojumiem, un šo izvērtējumu pašvaldības izstrādā ik pa 5 gadiem.

Secinājumi, ieteikumi

- [93] PPK sniegtie veselības aprūpes pakalpojumi kopumā ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punkta izpratnē. Vienlaikus atsevišķu pakalpojumu (it sevišķi ambulatoro pakalpojumu) sniegšana var tikt pārskatīta arī neskatoties, ka tiem arī stratēģiska nozīme, ja privātais sektors nodrošina piedāvājumu tirgū.
- [94] Publiskām personām ir jāveic atbilstošs (ekonomiskais un juridiskais) izvērtējums par visiem PPK darbības veidiem, t.sk. papildpakalpojumiem.
- [95] Publiskām personām ir būtiski veikt rūpīgu PPK darbības izvērtējumu īpaši šādos gadījumos:
- dažāda veida ambulatoro un maksas pakalpojumu sniegšanas nepieciešamība un pamatotība, sevišķi, gadījumos, kad šos pakalpojumus spēj nodrošināt privātais sektors;
  - tādu veselības aprūpes pakalpojumu sniegšana, kas nav saistīti ar konkrētās veselības aprūpes kapitālsabiedrības pamatprofilu;
  - darbības paplašināšana, uzsākot jaunu pakalpojumu sniegšanu, ko tirgū jau nodrošina privātais sektors;
  - citu papildpakalpojumu sniegšana, t.sk., tādu pakalpojumu sniegšana, kurus iespējams saņemt kā ārpakalpojumus.
- [96] Lai risinātu jautājumus par publiskā un privātā sektora sadarbību un godīgas konkurences veicināšanu un attīstību veselības aprūpes nozarē, plašāku iespējamo privātā sektora iesaisti veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanā, ir būtiski nozares ietvaros turpināt diskusiju par šajā apkopojumā minētajiem jautājumiem, ko aktualizējušas arī nozari pārstāvošās NVO, t.sk., iesaistoties Veselības ministrijai, Latvijas Pašvaldību savienībai, publiskajām personām, kas ir veselības aprūpes PPK kapitāldaļu turētāji, privāto sektoru pārstāvošām nevalstiskajām organizācijām, privātā sektora pārstāvjiem, aptverot jautājumus, kas saistīti ar:
- konkrētu PPK pakalpojumu sniegšanas nepieciešamību un pamatotību, tirgus nepilnības novēršanas iespējām, t.sk., privātā sektora iesaistes iespējām veselības aprūpes pieejamības nodrošināšanā pašvaldībās;
  - publisku personu līdzekļu iesaisti (t.sk. dotācijām, telpu nodošanu bezatlīdzības lietošanā, ieguldījumiem infrastruktūrā un medicīnas iekārtās) un ietekmi uz PPK cenu veidošanu, un iespējamiem konkurences neitralitātes riskiem;
  - ES fondu un ERAF līdzekļu piesaisti un pieejamību.